

جنگجویان خارجی در خاورمیانه و تعهدات دولت مبدأ

محمدحبیبی مجنده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۶/۱۰

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۹/۲۰

فصلنامه آفاق امنیت / سال هشتم / شماره بیست و هشتم - پاییز ۱۳۹۴

چکیده

حضور و مشارکت جنگجویان خارجی در درگیری‌ها و مخاصمات مسلحانه در خاورمیانه چالش‌های فراوانی برای ثبات و امنیت این منطقه و صلح و امنیت بین‌المللی ایجاد کرده و موجب گسترش دامنه درگیری‌ها، تشدید اقدامات سبعانه علیه غیرنظامیان و فجایع ناگفتنی شده است. چنین می‌نماید که آحاد کشورها و جامعه بین‌المللی دیر هنگام متوجه تهدیدهای ناشی از هجوم جنگجویان خارجی به منطقه شدند و اکنون سخت در تلاش‌اند با آن مقابله کنند. مطالعات فراوانی درباره علل پیدایش و گسترش این پدیده، اهداف و انگیزه‌های پیوستن به گروه‌های مسلح در آن سوی مرزها، شیوه‌های جذب نیرو و تأمین مالی جنگجویان خارجی، کیفیت و نقش آنان در مخاصمه، تشکیلات و ساختار راهبری آنان و چگونگی هماهنگ کردن اقدامات کشورها برای مقابله با این پدیده انجام گرفته است. در این میان، خصلت بین‌المللی موضوع، ابعاد گوناگون و درگیر شدن بازیگران مختلف در آن پرسش‌هایی در حقوق بین‌الملل برانگیخته است. یافتن چارچوب هنجاری بین‌المللی برای مقابله با سیل فزاینده جنگجویان خارجی و تهدیدهای ناشی از آن از اهمیتی فوق‌العاده برای حاکمیت قانون در روابط بین‌المللی برخوردار است.

در این نوشته تلاش خواهد شد به یکی از این پرسش‌ها پاسخ داده شود: دولت‌هایی که جنگجویان خارجی از آنها راهی پیوستن به مخاصمه مسلحانه در سرزمین دولت دیگر می‌شوند چه تعهداتی در پیشگیری و سرکوب این پدیده بر دوش دارند؟ کاوش در اصول عام حقوق بین‌الملل و قطعنامه‌های الزامی شورای امنیت در مقابله با جنگجویان خارجی حاکی از تعهداتی برای دولت مبدأ در دو مرحله عزیمت و نیز بازگشت جنگجویان خارجی است. از این رو، نویسنده تلاش خواهد کرد این تعهدات را تشریح و ارزیابی کند.

واژگان کلیدی

جنگجویان خارجی، مبارزه با تروریسم، عراق و سوریه، تعهدات بین‌المللی دولت مبدأ
جنگجویان خارجی